

Titel: BREV TIL: Gunnar Bech FRA: Paul Diderichsen (1962-04-23)

Citation: "BREV TIL: Gunnar Bech FRA: Paul Diderichsen (1962-04-23)", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds:
https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_004-shoot-workidUtilg636_0000_004_Diderichsen-Bech_0030/facsimile.pdf (tilgået 20. juli 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

23.april 1962

Kære GB,

Det gode vejr, den kære familie og førromantikkenes presenhistorie har taget så meget af min påskeferie at jeg først i aften får tid til at tænke over din infinitteori og til at prøve på at formulere nogle af mine ensesbetragtninger.

Jeg kan derfor ikke nå at arbejde mig ind i nogle af de problemer, hvis løsning i praksis først bliver mulig (eller i det mindste lettes væsentlig) ved din metode; men jeg er ganske klar over at metodens værdi først og fremmest afhænger af den hjælp man har af den ved fremstillingen af de konkrete sprogbrugeregler. Jeg må inderkrænke mig til nogle mere almene sætningsskemaer, som du, så vidt jeg forstår, selv føler sig noget usikker over for.

Arbejdet bærer tydelig præg af at være blevet til under arbejdet med ganske bestemte, og specielt tyske problemer (færmes som zu liebender og sitzen bleiben elgn.). Fra undersøgelsen over infinitivmarkedet er feltet blevet udvidet til sværlige infinitiv, og af dit sidste udkast fremgår det at du er i færd med ad forskellige yderligere udvidelser, men at disse vil kræve en dybere inddragelse i det teoretiske grundlag for metoden.

Metodens styrke består sjældslyndt i at den er blevet tilpasset til et enkelt materiale og har vist sig velegnet til at ordne og beskrive dette. Dens svaghed beror på at den går ud fra visse traditionelt eller vilkårligt opstillede kategorier, uden at sætte disse i relation til almene principper for etablering af grammatiske kategorier, definition af styrelse m.m.

Allerede sammenstillingen af de 6 "infinite færmes" i § 1 er jo i høj grad problematisk; de 2 tækn. inden for hver status

holdes je i 2. og 3. status sammen alene ved stammens udtryk²
(eller, som man vil ved synkretisme i visse tilfælde), medens
der i 1. status hverken synes at være noget i udtryk eller
indehold der forbinder dem. ~~Rjkskillexxxxxxxngst~~ Jeg forstår da
også at du nu er tilbøjelig til at mene at 2. trin må behandles
sammen med adjektiverne, som de grammatisk (i flektion og syntaks)
står så nær.

Men også de 3 status i 2. trin synes kun at holdes sammen
ved det negative træk, at de savner bøjning i tempus, medus og
persøn. Men dette udelukker vel ikke at man kunne opfatte dem
som "Neutrale" former inden for en eller flere af disse kate-
gorier (hvad man je også har foreslået, måske uden større held)
og det er i al fald neppe tilstrækkelig basis for opstilling
af en kategori. Formentlig bygger du på det faktum at de kan
"ombyttes på samme plads", når det "styrende" ~~hw~~ ~~rbum~~ ombyttes,
men dette antales så vidt jeg husker ikke, og der tages derfor
heller ikke stilling til, hvordan de i det hele skal indføres
i verbalsystemet. Lige så lidt får man at vide efter hvilke
regler foranstillede elementer kan opfattes som bøjningsformer.
Også præpositionen zu (og fransk de og à) kan § optræde under
betingelser der ligner "styrelse" i en eller anden forstand, og
de perifrastiske former (der i samme § opfattes som syntaktiske
dannelseer) kunne vel med samme ret indføres i tempusystemet
(hvad enten dette nu i tysk kan etableres på grundlag af sty-
relse eller ej). - I svrigt gives der heller ingen begrundelse
af, hverfor man ikke vrager den traditionelle opfattelse at
participium (og supinum) samt infinitiv (perifrastisk) er
tempusbjætt, eller at de er en art medî (navnemåde, tillægsmåde)
der defektiverer bøjning i persøn (og numdrus).

Dine operationer med O-merformer i § 4 ofl. forekommer mig
ikke indlydende, men jeg vover ikke at diskutere dette neder-
dragtige spørgsmål.

I § 17 indføres de fæmte lighedstegn (som jeg af tekniske grunde må erstatte med kolon). I stk. 3 betyder $V_0:V^1$ blot: Efter de symboliseringsregler vi har indført, vil en størrelse der betegnes V_0 altid, set fra et andet synspunkt være at betegne som V^1 .

I § 19 indføres en ny anvendelse, nemlig at sætte lighedstegn mellem et ord i en bestemt tekst og de signaturer dette ord eller led må betegnes med iflg. de opstillede regler. ~~De lighedstegn og de taget i de forskellige funktioner: I de første lighedstegn angiver en "betegnelsesrelation" medens de to sidste blot angiver at det i den foreliggende sætning er det samme ord der i henhold til systemet har de angivne signaturer.~~

3. Kapitel.

§ 22: Hverden skelner man iflg. denne definition ml. subjekt og prædikativ?

Stk. 2: Det forekommer mig meget farligt at følge traditionen deri at man først opstiller nogle størrelser "intuitivt" og dernæst finder disse "logiske" (dvs. semantiske??) størrelser "formelt-æreglige funktioner".

Men hvis man forstår "logisk" i dets oprindelige betydning er det ikke en intuitiv og endnu mindre en semantisk størrelse, men et udtryk for en transformationsregel: hvis vi omskriver den "skjulte" eller "infinite" sætning med en finit sætning (udtrykket for en logisk dom), vil det pågældende ord (led) blive subjekt.

I denne praksis har der dog været en væsentlig uklarhed, som jeg ikke ved om nogen grammatik klart har taget stilling til. Det siges nemlig ikke udtrykkelig om den såkaldte "logiske"

noevendigvis bsr vare i aktiv form. Men bruger derfor ikke sjalden "logisk subjekt" om det ~~aktive~~ led (helst objektet), der ville blive subjekt ved aktiv vending af en passiv (finit eller infinit) sntning, altsa med betydningen "agens" (i ordets videste betydning, medemfattende: han fik kls). Denne dobbelthsd synes du pa en eller anden mdsde at faet med fra dit intuitive udgangspunkt, idet ligefrem sidestille "logisk subjekt" og "agens" som akvivalente udtryk.

§ 23: Her sees forvirringen ved en tilsyneladende uskyldig indfaelse af (vilkaerlige, men hensigtsmaessige?) symboler. Hvis du mener "subjekt" eller "agens" (og det fremgaer ikke engang klart hvilket du sigter til "intuitivt"), bsr du ikke bruge forbeholdstaverne fra de kasus hveri disse semantiske (?) staerrelser under givne ("normale" eller "logiske") omstaaendigheder staer. Vere diskussioner har viist, hver let det fsrer til misforstaelse.

§ 23, s. 32: Her har lighedstegnet efter min mening ~~aktive~~ en tredje funktion. Det udtrykker nemlig "vil ved omskrivning til en finit sntning i aktiv fa den syntaktiske funktion subj., obj. osv. i forhold til V". I sa fald har vi her ikke med intuitivt-semantiske eller "logiske" staerrelser at gpre, men med "formelt-afreglige" eller "funktionelle".

I sa fald bliver reflektivproven i § 25 ikke en "formelt-afreglig begrundelse" (hvilket unagtelig ogsa ville udvide begrebet "begrundelse" ud over al rimelighed), men et formelt-afregligt forhold, der staer i et bestemt forhold til transformationsreglerne, ~~og som derfor~~ kan udnyttes i den afreglige beskrivelse.

De senere "regnerregler" og ligninger kan altsa fsres tilbage til det simple forhold at det reflektive objekt ved et verbum altid repraesenterer det samme designatum som det led der ved transformation til en finit sntning (i aktiv) vil vare subjekt (henh. sta i nominativ), og derfor staer i samme person og tal (en styrelse der er obligatorisk, osv. ikke semantisk motiveret ved "fast reflektiv"). (fortsaettelse følger).

Så vidt jeg ser, drejer det sig om "definitionsstrategi": Na n har i tysk det forhold at transformation til finit aktiv sætning og transformation til "fast refleksiv" altid giver samme værdi for N^n (fordi refleksivet altid kongruerer med nominativet i en finit aktiv sætning). Er der nu tilfælde hver man kommer til et sikrere resultat ved at benytte "omvejen" ad refleksivprøven, eller bør man ikke definere N^n (efter sit pålydende) som det led der kommer til at stå i nm. (på subjektpladsen) i en finit aktiv sætning (og eventuelt anføre refleksivprøven som et pædagogisk hjælpemiddel i tvivlstilfælde, hvis sådanne skulle kunne optræde).

I så fald synes den højest dubiose "bevisførelse" i § 28 at blive overflødig; den synes (som af SpH påpeget) at bare på en uforvarlig tvetydighed af lighedstegnene og identitetsbegrebet. Efter min mening (som jeg dog ikke er sikker på at kunne føre strengt bevis for) er resultatet på en eller anden måde smuglet ind i definitionen af N^n , idet dette dels er det intuitivt opstillede "logiske subjekt" eller "æmmentiske ægens" (alias: det led der bliver subjekt ved transformation til finit aktiv sætning), dels "formaldefineres" ved refleksivets kongruens.

Føret knytte et par bemærkninger at præcisere min tanke, vil såka kyskix til fremstillingen § 28 stk. 3 ff., dernæst til GBs endelte formulering.

$N^1 : N^3$ er en følge ("Folglich") af definitionen. Lighedstegnet betyder: "i den foreliggende sætning må iflg. være symboliseringsregler såkda det samme ord (ich) symboliseres både som N^1 og som N^3 . I den flg. sætning (om aufferdern) ser det ud som om man beviser hvad man vidste "im voraus". I ligningen $A^2 \vee N^3$ bemærker man at N er defineret ved et formelt kriterium (refleksivets kongruens), medens A henstår som intuitivt defineret.

